

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **V.**, bývajúcej v H., zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. R., s.r.o., so sídlom v K., IČO: X., proti žalovaným **1/ V.**, bývajúcemu v K., **2/ M.**, bývajúcej v K., **3/ Ľ.**, bývajúcemu vo V., **o určenie vlastníctva**, vedenej na Okresnom súde Komárno pod sp. zn. 10 C 82/2007, na dovolanie žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 25. septembra 2008 sp. zn. 8 Co 147/2008, 8 Co 148/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 25. septembra 2008 sp. zn. 8 Co 147/2008, 8 Co 148/2008 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobkyňa sa v konaní domáhala, aby súd určil, že nehnuteľnosti v katastrálnom území Komárno, ktoré sú vedené na liste vlastníctva č. X. ako parcela č. X. – zastavané plochy a nádvorcia vo výmere X. m², parcela č. X. – záhrady vo výmere X. m² a rodinný dom súpisné č. X. na parcele č. X. (ďalej len „nehnutel'nosti“), sú vo výlučnom vlastníctve žalovaného 1/. Podľa jej názoru je totiž neplatná darovacia zmluva uzavretá 6. februára 2006 žalovaným 1/ (ako darcom) a žalovanými 2/ a 3/ (ako obdarovanými), lebo žalovaný 1/ ňou nakladal s nehnuteľnosťami napriek zákazu, ktorý v exekučnom konaní vedenom žalobkyňou proti žalovanému 1/ (sp. zn. 6 Er 537/2004 Okresného súdu Komárno) vyslovil súdny exekútor JUDr. L. v zmysle § 135 ods. 1 písm. c/ zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov.

Okresný súd Komárno rozsudkom z 12. marca 2008 č.k. 10 C 82/2007-118 žalobu zamietol s odôvodnením, že výsledkami vykonaného dokazovania nebolo preukázané, že by predmetná darovacia zmluva bola neplatná. Tento právny úkon vyjadruje skutočnú, vážnu

a slobodnú vôľu účastníkov, má všetky predpísané náležitosti a neprieči sa zákonu. Podľa právneho názoru súdu prvého stupňa nemá porušenie zákazu nakladať s nehnuteľnosťou vysloveného v exekučnom konaní tie isté dôsledky ako porušenie zákazu vysloveného súdom v nariadenom predbežnom opatrení. Zmluva, ktorá má predpísané náležitosti, je platná aj v prípade, že bola uzatvorená napriek zákazu exekútora. Navyše, žalovaný 1/ nehnuteľnosti previedol na žalovaných 2/ a 3/ ešte pred tým, než mu bolo doručené upovedomenie exekútora o začatí exekúcie (t.j. v čase, keď mu ešte nebolo zakázané disponovať s nehnuteľnosťami). Súd prvého stupňa dodal, že ak tento právny úkon žalovaného 1/ (ako veriteľa) ukracuje uspokojenie pohľadávky žalobkyne (ako oprávnenej), má žalobkyňa možnosť domáhať sa určenia, že je voči nej právne neúčinný (§ 42a Občianskeho zákonníka). Tento rozsudok napadla žalobkyňa odvolaním.

Okresný súd Komárno uznesením z 30. mája 2008 č.k. 10 C 82/2007-141 uložil žalobkyňi povinnosť zaplatiť žalovaným 1/ až 3/ do 3 dní náhradu trov konania 31 614,50 Sk do rúk ich právnej zástupkyne. Aj toto rozhodnutie napadla žalobkyňa odvolaním.

Krajský súd v Nitre ako súd odvolací rozsudkom z 25. septembra 2008 sp. zn. 8 Co 147/2008, 8 Co 148/2008 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Na odôvodnenie potvrdzujúceho výroku rozsudku uviedol, že napadnutý je vecne správny rozsudok súdu prvého stupňa, ktorý bolo potrebné potvrdiť, i keď z iných právnych dôvodov. Súd prvého stupňa v napadnutom rozhodnutí napriek námietke žalovaných 1/ až 3/, že žalobkyňa nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení (§ 80 písm. c/ O.s.p.), vychádzal z toho, že žalobkyňa tento právny záujem má. I keď aj podľa názoru odvolacieho súdu má žalobkyňa určitý dôvod, aby sa pre účely vyššie exekučného konania nehnuteľnosti „dostali opätovne do vlastníctva žalovaného 1/“, nemá naliehavý právny záujem na podanej žalobe (§ 80 písm. c/ O.s.p.), lebo vlastníctvo by sa vyhovením tejto žalobe žalovanému 1/ de facto vnútilo. Žalobkyňa nemôže mať v zmysle naliehavý právny záujem na určení nie jej práva, ale práva žalovaného. Určovacou žalobou sa totiž má a musí vyriešiť existencia práva žalobcu (nie žalovaného) alebo právneho vzťahu medzi žalobcom a žalovaným (nie medzi viacerými žalovanými). Navyše, otázka platnosti darovacej zmluvy by sa v danom konaní riešila len ako predbežná. Žalobkyňa sa mala domáhať určenia neplatnosti darovacej zmluvy; v takom prípade by sa táto otázka riešila ako hlavná, pričom v prípade úspechu by sa na základe súdneho rozhodnutia opätovne obnovil zápis vlastníckeho práva žalovaného 1/

k nehnuteľnostiam. Ak by žalobkyňa považovala darovaciu zmluvu za platnú, nebola vylúčená ani možnosť podania žaloby o určenie právnej neúčinnosti tohto právneho úkonu žalovaných 1/ až 3/ (§ 42a Občianskeho zákonníka). Vychádzajúc z uvedeného právneho názoru na procesnú neprípustnosť podanej žaloby odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil, pričom sa vecne nezaoberal otázkou, či darovacia zmluva je alebo nie je platným právnym úkonom a či žalovaný 1/ je alebo nie je vlastníkom nehnuteľností. Napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa odvolací súd zrušil ako sčasti nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov.

Rozsudok odvolacieho súdu napadla žalobkyňa dovolaním, v ktorom uplatnila dovolacie dôvody v zmysle § 241 ods. 2 písm. a/, b/ a c/ O.s.p. Uviedla, že ak odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil, ale z iných (nových) právnych dôvodov než súd prvého stupňa, odňal žalobkyňi právo namietať správnosť (nového) právneho záveru na inštančne vyššom súde. Tým odňal žalobkyňi možnosť konať pred súdom, lebo v odvolacom konaní v dôsledku procesne vadného postupu odvolacieho súdu už nemala možnosť zaujímať stanoviská k tvrdeným skutočnostiam a vykonaným dôkazom, navrhopovať dôkazy na vyvrátenie alebo spochybnenie výsledkov dokazovania a k právnym záverom súdu a vyjadrovať sa aj k ich právnej relevantnosti vo vzťahu k predmetu konania. Znemožnenie realizácie jej procesných oprávnení bolo dôsledkom nerešpektovania princípu dvojinstančnosti občianskeho súdneho konania odvolacím súdom. Žalobkyňi bola odopretá možnosť domôcť sa prieskumu správnosti nových, poprípade z pohľadu súdu prvého stupňa bezvýznamných, z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom však rozhodujúcich skutkových zistení (dovolateľka v súvislosti s tým poukázala na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 93/2000 a sp. zn. 1 Cdo 145/2004). Poukázala tiež na to, že „nedostatok naliehavého právneho záujmu v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. na určení neplatnosti právneho úkonu nemožno vyvodiť z toho, že veriteľ má možnosť domáhať sa vyslovenia neúčinnosti tohto právneho úkonu“ (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 110/2002). V priebehu konania na súdoch nižších stupňov nebolo namietané, že by žalobkyňa mala naliehavý právny záujem iba na žalobe o neplatnosť právneho úkonu. V opačnom prípade by sa mohla voči tomuto názoru a námietke brániť s poukazom na to, že nemôže mať naliehavý právny záujem na žalobe o neplatnosť právneho úkonu, lebo rozhodnutie súdu určujúce neplatnosť zmluvy o prevode nehnuteľností nemôže byť samo osebe podkladom pre zmenu zápisu vlastníctva v katastri nehnuteľností. Odvolací súd správne konštatoval, že žalobkyňa má právny záujem na tom, aby sa pre účely jej exekučného konania vedeného aj proti žalovanému 1/ dostali predmetné nehnuteľnosti opätovne do vlastníctva

žalovaného 1/. To je v skutočnosti aj jediným dôvodom podania žaloby zo strany žalobkyne. Tento záujem ale odvolací súd v konaní nezohľadnil. Z uvedených dôvodov žalobkyňa žiadala, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobe v celom rozsahu vyhovie; žiadala tiež priznať náhradu trov dovolacieho konania vo výške, ktorú vyčíslila v osobitnom podaní.

Žalovaní 1/ až 3/ sa k dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu.

Dovoláním žalobkyne nie je napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu (§ 238 ods. 1 O.s.p.), ani rozsudok vydaný vo veci, v ktorej by už dovolací súd vyslovil právny názor, ktorým by boli súdy viazané (§ 238 ods. 2 O.s.p.). Odvolací súd výrokom svojho rozsudku nevyslovil, že je dovolanie prípustné (§ 238 ods. 3 O.s.p.). Prípustnosť jej dovolania preto z § 238 O.s.p. nevyplýva.

Dovolanie žalobkyne by vzhľadom na vyššie uvedené bolo procesne prípustné, len ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní

vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Ustanovenie § 237 O.s.p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania; ak v konaní došlo k procesnej vade vymenovanej v tomto ustanovení, možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutie, proti ktorému inak dovolanie nie je prípustné.

Žalobkyňa existenciu procesných vád konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdila a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní nevyšli najavo. Prípustnosť jej dovolania preto nevyplýva ani z týchto ustanovení.

So zreteľom na obsah dovolania sa dovolací súd osobitne zamerlal na posúdenie, či konanie nie je zaťažené procesnou vadou uvedenou v § 237 písm. f/ O.s.p. Odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle tohto ustanovenia sa rozumie procesne vadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie procesných práv účastníka konania (napr. práva zúčastniť sa na pojednávaní, vyjadrovať sa k veci, navrhovať dôkazy, podať opravný prostriedok alebo vyjadrenie, v stanovenej lehote urobiť procesný úkon a pod.).

Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu. Ak osoba (právnická alebo fyzická) splní predpoklady ustanovené zákonom, súd jej musí umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú (viď II. ÚS 14/2001, II. ÚS 132/02, III. ÚS 171/06). Právo na súdnu ochranu okrem Ústavy Slovenskej republiky (čl. 46 ods. 1), Listiny základných práv a slobôd (čl. 36 ods. 1) a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (čl. 6 ods. 1) zabezpečujú aj ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (napr. § 41 O.s.p., § 123 O.s.p., § 115 O.s.p. a pod.). Obsahom práva na súdnu ochranu v rámci spravodlivého procesu je i právo účastníka, aby sa jeho vec, ak to zákon pripúšťa, prejedнала v dvojinštančnom konaní.

Z odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa je zrejmý právny názor tohto súdu, že žalobkyňou zvolená žaloba, ktorou sa domáha určenia vlastníctva nehnuteľností v prospech žalovaného 1/, je v danom prípade procesne prípustný prostriedok ochrany jej práv a žalobkyňa má naliehavý právny záujem na požadovanom určení (§ 80 písm. c/ O.s.p.); zo skutkových okolností vymedzených v tejto žalobe ale nevyplýva neplatnosť darovacej zmluvy uzavretej medzi žalovanými, a teda ani opodstatnenie predmetnej určovacej žaloby.

Z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu naproti tomu vyplýva právny názor odvolacieho súdu, že žalobkyňa na ochranu svojich práv zvolila nevhodný (nepřípustný) procesný nástroj, lebo v žiadnom prípade nemôže mať naliehavý právny záujem na určení vlastníctva subjektu na opačnej procesnej strane; na podaní určovacej žaloby by mohla mať naliehavý právny záujem, iba ak by sa ňou domáhala určenia neplatnosti darovacej zmluvy uzavretej žalovanými, avšak takú žalobu nepodala (na tom, že nemá naliehavý právny záujem na žalobou požadovanom určení, nemení nič skutočnosť, že – so zreteľom na ňou proti žalovanému 1/ vedené exekučné konanie – má určitý dôvod, aby sa v súdnom konaní vyriešila otázka vlastníctva žalovaného 1/ k nehnuteľnostiam).

Podľa právneho názoru dovolacieho súdu odvolací súd, ktorý za tejto procesnej situácie odvolaním napadnuté rozhodnutie nezrušil, ale potvrdil, porušil právo žalobkyne na spravodlivý proces. Tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, odňal žalobkyňi možnosť namietat' správnosť právneho názoru zaujatého v tomto rozhodnutí na inštančne vyššom súde. K „novému“ (z pohľadu priebehu a výsledkov konania na súde prvého stupňa) právnenému záveru odvolacieho súdu sa žalobkyňa nemala možnosť vyjadriť. Pokiaľ odvolací súd dospel k iným právnym záverom pri posúdení skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa, mal rozhodnutie prvostupňového súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie – len tento procesný postup by totiž dôsledne rešpektoval zásadu dvojinstančnosti konania a ústavne chránené právo žalobkyne na súdnu ochranu.

Z vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že odvolací súd svojím postupom odňal žalobkyňi možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Najvyšší súd Slovenskej republiky poznamenáva, že k obdobným právnym záverom dospel v rozhodnutiach sp. zn. 3 Cdo 145/2007 a sp. zn. 3 Cdo 78/2008.

So zreteľom na to, že žalobkyni bola v konaní odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.) a táto procesná vada je vždy dôvodom pre zrušenie dovolaním napadnutého rozhodnutia, dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.). So zreteľom na dôvod zrušenia rozsudku odvolacieho súdu sa dovolací súd nezaoberal okolnosťami, z ktorých žalobkyňa vyvodzovala existenciu tzv. inej procesnej vady konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a z ktorých vyvodzovala, že napadnuté rozhodnutie v otázke existencie jej naliehavého právneho záujmu na žalobou požadovanom určení spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 7. októbra 2009

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková